

UDK 37.015

37.018.1/2

Izvorni naučni rad

Original scientific paper

Saša Delić, Salem Bakić, Selma Bakić

UTICAJ STRUKTURE PORODICE UČENIKA OSNOVNE ŠKOLE NA NJIHOV USPJEH

Cilj rada je da se procijeni da li struktura porodice učenika osnovne škole utiče na njihov uspjeh. Važno je naglasiti da ovaj rad predstavlja prikaz malog segmenta sveobuhvatnog istraživanja koje je imalo za cilj procjenu uticaja strukture porodice učenika osnovne škole na njihov ponašanje. Za potrebe ovog istraživanja konstruisan je upitnik. Istraživanjem je obuhvaćeno 100 učenika šestih i sedmih razreda osnovne škole po devetogodišnjem konceptu školovanja, a koji pohađaju OŠ „Sjenjak” u Tuzli. Od ukupnog broja učenika, njih 77 je imalo oba roditelja, 15 je imalo jednog roditelja, a 8 učenika je bez roditeljskog staranja, odnosno nema roditelje. U radu su od deskriptivnih statističkih parametara izračunate apsolutne i postotne učestalosti. Testiranje je provedeno primjenom hi-kvadrat testa. Hipoteza je testirana zahtjevnim alfa nivoom značajnosti od 95% tj. 5% rizika (0,05). Realizovani rezultati u radu su prikazani tabelarno i grafički. Utvrđeno je da je najveći broj učenika koji su imali oba roditelja imao odličan, vrlo dobar i dobar uspjeh u odnosu na učenike koji su imali jednog roditelja, a pogotovo u odnosu na učenike bez roditelja. Realizovani hi-kvadrat test je jednak 25,1276. S obzirom da je izračunati hi-kvadrat veći od granične vrijednosti hi-kvadrata uz 4 stepena slobode, može se zaključiti da učenici sa oba roditelja, odnosno oni koji žive u potpunim porodicama imaju statistički značajno bolji uspjeh u odnosu na ostale učenike.

Ključne riječi: porodica, roditelji, učenici, uspjeh

1. POJMOVNO ODREĐENJE PORODICE

Postoji više definicija pojma porodice, poput te da je porodica zajednica roditelja sa djecom i drugima u istom kućanstvu (Anić, 2000). Neka određenja kao određenje u Općoj enciklopediji, porodicu određuje osnovnom društvenom zajednicom zasnovanom na zajedničkom životu užeg kruga krvnih srodnika, obično roditelja i djece, u kojoj se sjedinjuju biološko-reproduktivne, ekonomske i vaspitne funkcije (Opća enciklopedija 1980). U svim ovim definicijama uočavaju se dva osnovna elementa: rodbinska veza i zajednički život.

U brojnim sociološkim analizama koje se bave pitanjima porodice, porodica je definisana kao: “kolijevka čovječanstva”, “veza biološkog i socijalnog”, “dio društvenoga sistema”, “primarna društvena zajednica”, “prvobitna jezgra društva”. Ušakin (2004) definiše porodicu kao način organizacije života, a moskovski sociolog A. I. Antonov kao zajednicu ljudi koja je povezana brakom, roditeljstvom i srodstvom na osnovi zajedničkog domaćinstva i (ili) proizvodnje, koja vrši reproduktivnu funkciju stanovništva i socijalizaciju djece, a također i uzdržavanje (podršku u životu) članova porodice (Ušakin, 2004).

“Zajednički dom, bez kojeg ne postoji porodica, simboliše princip zajedničkog življenja članova i zajedništva koje se ostvaruje” (Golubović, 1981., str. 60). Bez zajedničkog prostora nema zajedništva, a prostor mora biti blizak svima koji tvore porodicu.

Osnovni društveni smisao porodice od najranijeg do najnovijeg vremena jest onaj biološki i edukativni. Porodica je, međutim, zasigurno i mjesto u kojem su međuljudski odnosi najintezivniji i najbogatiji, kao i najbolje okruženje za djetetov rast i razvoj, ali i brigu o svim ostalim članovima koji sačinjavaju porodicu (Majstorović, 2007, Ilišin i sar., 2013).

Porodica je vaspitna zajednica roditelja i djece, zasnovana na emocijama ljubavi i privlačenja, a okarakterisana zajedničkim stanovanjem i ekonomskom kooperacijom članova. Bila je i ostala primarna zajednica u kojoj se razvija ličnost djeteta, emotivna zajednica čiji je zadatak da osigura optimalne uslove za pravilan fizički i psihički razvitak djeteta te njegovu pripremu za život u društvenoj zajednici (Maleš, 1988).

Odnosi koji nastaju unutar porodice u djetetu razvijaju emocije, prva saznanja, dijete formira osnovne navike, uči ponašanje i gradi etičke stavove. U porodici dijete postaje svjesno sebe, odnosno stiče prva socijalna iskustva. Porodica je dužna obavljati svoju društvenu ulogu i kao takva ispuniti određene uslove kao što su: skladni porodični odnosi, socijalne i pedagoške kvalitete, dobre ekonomske prilike, te organizacija života u porodici (Rečić, 2013).

2. ŠKOLSKI USPJEH

Najčešće se pod uspjehom misli na prosječan školski uspjeh izražen kvantitativno (učenici i roditelji priželjkuju 5,0), a pri tome se često zanemaruje kvaliteta znanja i razvoj dječjih potencijala. Na školski uspjeh, odnosno neuspjeh, utiče niz faktora (individualnih, porodičnih, školskih, društvenih) u različitom suodnosu (Bilić, 2001). Pod školskim uspjehom podrazumijeva se uspješan razvoj osnovnih životnih vještina, savladavanje školskih sadržaja, te prilagođavanje učenika socijalnoj sredini (Zloković, 1998). Uz ostale pokazatelje školskog uspjeha, opšti školski uspjeh i zaključne ocjene iz pojedinih predmeta predstavljaju osnovnu mjeru i odraz izvršavanja zadaća i kvaliteta rada učenika tokom školske godine (Jokić, Ristić Dedić, 2010). Vrcelj (1996) smatra kako su uspjeh uopšte i školski uspjeh, „neuhvatljivi” i difuzni pojmovi i u tom slučaju dolazi do pokušaja njihova definisanja. Školski uspjeh vrlo je varijabilna i relativna kategorija. Takođe, uočava kako u mnogobrojnim definicijama školskog uspjeha dolazi do miješanja dvaju osnovnih kriterija, odnosno uzima se nivo realizacije zadataka nastave ostvarenih nastavnom djelatnošću, dotičući se pritom i promjena koje se događaju kod učenika.

U istraživanju obrazovnih uspjeha jedno od pitanja jest u kojoj se mjeri i na osnovi kojih osobina učenika, obilježja porodice škole ili šire socijalne okoline može predvidjeti školski uspjeh (Babarović, Burušić i Šakić, 2010). Prediktori školskog uspjeha su mnogobrojni, a najčešće ih se može svrstati u tri veće skupine: individualni, porodični i okolinski (Škorokov, 2014).

Školski uspjeh Cattell definiše kao rezultat intelektualnih sposobnosti motivacije i crta ličnosti (Zloković, 1998). Delač i Kozarić (2010) ga definišu kao stepen postizanja znanja i vrijednosti koja su propisana nastavnim planom i programom. Kao jedan od važnih preduslova školskog uspjeha Zrilić (2005) ističe inteligenciju, ali i neke druge faktore poput: konativnih osobina (volja, upornost i marljivost), afektivnih osobina (emocionalna inteligencija i empatija) te motivacije. Grgin (1999, prema Zrilić, 2005) naglašava i važnost verbalnih sposobnosti za školsko postignuće jer se pokazalo da redovno učenici koji imaju bogatiji rječnik i jezički znaju oblikovati naučene sadržaje, imaju i bolje ocjene.

Školskim uspjehom učenik stvara sliku o sebi koja može biti pozitivna ili negativna. Poznato je da u ranom razdoblju života djece porodični kontekst ima dominantnu ulogu (Duncan, 2013), a istraživanja impliciraju da su za razvoj dječjih potencijala neobično važne upravo interakcije sa roditeljima (Thomas, 2006).

Izostanak pozitivnih interakcija i kognitivne stimulacije ostavlja posljedice na različite aspekte njihova razvoja, pa i na njihovu spremnost za školu. Spremnost za školu je polazna osnova za uspjeh u nastavku obrazovanja. Uopšteno, teško je polaziti iz negativne pozicije, a nepripremljenost za školu to svakako jest. Početni neuspjesi imaju tendenciju da se učvrste (Bilić, 2001), a djeca se teško s njima sučeljavaju i teško mijenjaju sliku o sebi kao neuspješnim učenicima, što nerijetko rezultuje niskim samopouzdanjem i samopoštovanjem, frustracijom, nezadovoljstvom, lošim odnosom prema školi i sl

3. UTICAJ PORODICE NA ŠKOLSKI USPJEH

Na školski uspjeh učenika utiče puno toga. Njegova inteligencija, učitelj, razredno okruženje, ali svakako i porodično okruženje, odnosno socioekonomski status njegovih roditelja. Može se reći da je porodica primarni faktor socijalizacije djeteta, pa kao takav svakako utiče na djetetov kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj, ali i na uspjeh u školi. Brojna istraživanja pokazala su da su sociodemografske karakteristike porodice, poput socioekonomskog statusa, strukture porodice, razvoda, karakteristika majke, veličine porodice i karakteristika komšiluka, povezane sa akademskim postignućem učenika (Obradović-Čudina, 1995)

Porodica može direktno i indirektno uticati na školski uspjeh djece (Šimić Šašić, Klarin, Prokopović, 2011). Direktni učinci fokusiraju se na osiguravanje materijalnih uslova koji će olakšati postizanje uspjeha. Siromašna djeca često nemaju adekvatnu prehranu, žive u tamnim, vlažnim prostorima, bez osnovnih uslova, pribora, knjiga i mjesta za učenje. Roditelji im ne mogu osigurati podršku za učenje ili to čine uz velika odricanja, a to direktno utiče na njihov školski uspjeh. Za razliku od njih, bogatije porodice mogu stvoriti takve uslove i organizovati podršku za razvoj potencijala svoje djece (Ridge, 2009).

Financijski problemi utiču na loš odnos među roditeljima, što se odražava i na kvalitet roditeljstva, pa je u njihovim interakcijama sa djecom opaženo pomanjkanje topline i brizi smanjena osjetljivost, ali i neprimjereno, grubo reagovanje, češća kažnjavanja, pa i zlostavljanja (Mistry, 2009).

No smatra se da neekonomski faktori koji imaju indirektnu učinke, mogu bolje objasniti odnos između porodičnih varijabli i školskog uspjeha djece (Shanks 2010), a pri tome se naglasak stavlja na roditeljske interakcije i postupke (Šimić Šašić, Klarin, Prokopović, 2011). Nadalje, smatra se da kvalitet interakcija između roditelja i djece snažnije utiče na dječji uspjeh nego dohodak (Bullock, 2010).

Kad se govori o roditeljskim postupcima važnim za uspjeh, u novijim studijama se ističe roditeljska uključenost, odnosno pružanje pomoći u učenju kod kuće i u izradi domaćih zadataka (bihevioralna uključenost), ali i poticanje aktivnosti i iskustava (kognitivna uključenost), kao i stavovi i očekivanja roditelja (lična uključenost) (Šimić Šašić, Klarin, Prokopović, 2011).

Može se zaključiti da je za postizanje školskog uspjeha djece važan roditeljski angažman koji uključuje niz relevantnih ponašanja kao što je kognitivna stimulacija, uključenost u izvršavanje školskih zadataka, nadgledanje i praćenje napretka, pomoć u određivanju strategija učenja i formiranje ustrajnosti kao temelja za gradnju uspjeha. Pri tome se ne smije zanemariti ni važnost podrške, roditeljskih očekivanja i težnji te poticanje obrazovnih i profesionalnih aspiracija i planiranja budućnosti. Dakle, uspjeh traži relevantno ponašanje i roditelja i djece.

4. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Mnogobrojna istraživanja pokazuju da na školski uspjeh učenika utiče socio-ekonomski status porodice, a utvrđeno je i da postoji jaka korelacija između jedno-roditeljskih porodica i porodica sa niskim primanjima (Nacionalno vijeće za istraživanje 1995), odnosno između strukture i socioekonomskog statusa porodice.

Znanje, zalaganje i rad svakog učenika u vaspitno-obrazovnom procesu rezultuje školskim uspjehom. Školski uspjeh najčešće se prati školskom ocjenom koja je prije svega procjena znanja učenika, ali i njegovog kontinuiranog truda i rada. Učinak učenika u vaspitno-obrazovnom procesu iskazuje se između ostalog školskom ocjenom čime se ona tradicionalno uzima kao (približno) adekvatan izraz, tj. ekvivalent postignuća učenika na pojedinim ili svim nivoima školovanja, bez obzira na mnoge nepoznanice (Vrcelj, 1996). Na samu školsku ocjenu utiče, ne samo učenikovo znanje, inteligencija, trud i rad, već niz drugih popratnih segmenata koji mogu tu istu ocjenu povisiti ili sniziti. Jedan od tih segmenata jest i struktura porodice učenika. Radi lakše obrade podataka strukturu porodice učenika rangirali smo kao učenici bez porodice, učenici sa jednim roditeljem i učenici sa oba roditelja.

5. CILJ I ZADACI ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja jeste da se na odabranom uzorku ispitanika procijeni uticaj strukture porodice učenika osnovne škole na njihov uspjeh.

Da bi se mogli ostvariti predmet i cilj istraživanja rada, postavljeni su sljedeći zadaci istraživanja:

- prikupiti podatke o strukturi porodice učenika i njihovom uspjehu,
- ispitati uticaj strukture porodice učenika na njihov školski uspjeh.

6. HIPOTEZA

H1. Učenici koji žive u potpunim porodicama imaju statistički značajno bolji školski uspjeh od ostalih učenika.

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

7.1. UZORAK ISPITANIKA

Istraživanjem je obuhvaćeno 100 učenika šestih i sedmih razreda osnovne škole po devetogodišnjem konceptu školovanja, a koji pohađaju OŠ „Sjenjak” u Tuzli. Od ukupnog broja učenika, njih 77 je imalo oba roditelja, 15 je imalo jednog roditelja, a 8 učenika je bez roditeljskog staranja, odnosno nema roditelje.

7.2. MJERNI INSTRUMENT

Za potrebe ovog istraživanja konstruisan je upitnik.

7.3. STATISTIČKA OBRADA PODATAKA

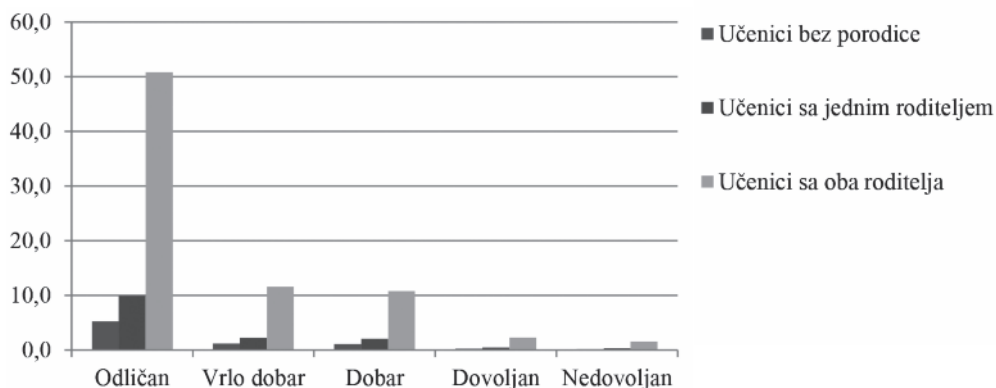
U radu su od deskriptivnih statističkih parametara izračunate apsolutne i postotne učestalosti. Testiranje je provedeno primjenom hi-kvadrat testa. Hipoteza je testirana zahtjevnim alfa nivoom značajnosti od 95% tj. 5% rizika (0,05). Realizovani rezultati u radu su prikazani tabelarno i grafički.

8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

Iz Tabele 1 i Grafikona 1 se može vidjeti da je najveći broj učenika koji su imali oba roditelja imao odličan, vrlo dobar i dobar uspjeh u odnosu na učenike koji su imali jednog roditelja, a pogotovo u odnosu na učenike bez roditelja. Takođe, među učenicima koji su imali oba roditelja nije bilo učenika sa dovoljnim i nedovoljnim uspjehom.

Tabela 1 - Rezultati uspjeha učenika

Uspjeh učenika	Učenici bez porodice	Učenici sa jednim roditeljem	Učenici sa oba roditelja	Ukupno
Odličan	1	9	56	66
Vrlo dobar	0	2	13	15
Dobar	3	3	8	4
Dovoljan	2	1	0	3
Nedovoljan	2	0	0	2
Ukupno	8	15	77	100

Grafikon 1 - Rezultati uspjeha učenika

Iz Tabele 2 mogu se vidjeti opažene i očekivane frekvencije i postupak izračunavanja hi-kvadrata.

Tabela 2 - hi-kvadrat test

f0	ft	f0-ft	(f0-ft) ²	(f0-ft) ² /ft
1,5	5,3	-3,8	14,44	2,7245
9,5	9,9	-0,4	0,16	0,0162
55,5	50,8	4,7	22,09	0,4348
0,5	1,2	-0,7	0,49	0,4083
2,5	2,3	0,2	0,04	0,0174
12,5	11,6	0,9	0,81	0,0698
2,5	1,1	1,4	1,96	1,7818
2,5	2,1	0,4	0,16	0,0762
8,5	10,8	-2,3	5,29	0,4898
1,5	0,2	1,3	1,69	8,4500
0,5	0,5	0,0	0	0,0000
0,5	2,3	-1,8	3,24	1,4087
1,5	0,2	1,3	1,69	8,4500
0,5	0,3	0,2	0,04	0,1333
0,5	1,5	-1,0	1	0,6667

hi-kvadrat = 25,1276

Budući da je izračunati hi-kvadrat jednak 25,1276 veći od granične vrijednosti hi-kvadrat uz 4 stepena slobode na nivou značajnosti od 5% koja iznosi 15,507, može se zaključiti da učenici sa oba roditelja, odnosno oni koji žive u potpunim porodicama imaju statistički značajno bolji uspjeh u odnosu na druge učenike.

Dobijeni rezultati se mogu objasniti činjenicom da je u porodicama u kojima učenici žive sa oba roditelja (potpune porodice) veći roditeljski angažman, u odnosu na porodice u kojima učenici žive sa jednim roditeljem, dok je kod učenika bez porodice, odnosno roditelja, roditeljski angažman u potpunosti izostao. Drugim riječima, u porodicama sa oba roditelja, roditelji znatno više kognitivno stimuliraju svoju djecu, znatno više su uključeni u izvršavanje školskih zadaća, nadgledanje i

praćenje napretka, pomoć u određivanju strategija učenja i formiranje ustrajnosti kao temelja za gradnju uspjeha.

Vaspitanje djeteta u nepotpunoj porodici je složen i delikatan proces. Nedostatak jednog roditelja predstavlja ozbiljnu smetnju za uspješno funkcionisanje porodice, izazivajući mnoge probleme ekonomske, socijalne, pravne, psihičke i edukativne prirode. George i Wilding (prema Davie, 1979), proučavajući školsko postignuće djece koja žive u nepotpunim porodicama, u kojima su očevi odvojeni ili razvedeni, utvrdili su pogoršanje školskog postignuća u 20% slučajeva. Takve nalaze tumače materijalnom tenzijom i osiromašenim porodičnim interakcijama nastalim usljed razvoda braka.

Takođe, vjerovatno da su u porodicama sa oba roditelja materijalni uslovi znatno bolji, što će svakako olakšati postizanje boljeg uspjeha u školi, u odnosu na porodice sa jednim roditeljem. Tako, rezultati istraživanja (Piorkowska-Petrović, 1990) pokazuju da i pored relativno visokog nivoa zaposlenosti ispitivanih razvedenih majki, njihovi prihodi iz radnog odnosa ne podmiruju troškove života. Oko polovine ispitivanih samohranih razvedenih majki svoj materijalni položaj procjenjuje kao podnošljiv, uz opasku da se u porodici vodi briga o izdacima, dok isto toliko majki svakog mjeseca ima finansijske teškoće. Više od četvrtine djece iz nepotpunih porodica nema pogodne uslove stanovanja, tj. svoju sobu sa neophodnim namještajem (poseban ležaj, pisali sto, mjesto za igru, knjige i školski pribor).

U porodicama sa oba roditelja su i odnosi znatno bolji, u odnosu na porodice sa jednim roditeljem, što svakako utiče i na školski uspjeh. Podaci dobijeni gore navedenim istraživanjem (Piorkowska-Petrović, 1990) pokazuju da više od polovine bivših bračnih drugova održava redovne međusobne veze radi zajedničkog dogovora o načinu vaspitanja djeteta. Međutim, petina ispitanih majki je poslije razvoda braka u potpunosti prekinula svoje odnose sa bivšim suprugom, što otežava održavanje kontakata oca i djeteta. Na osnovu analize rezultata, može se zaključiti da je potreba razvedenog roditelja koji napušta porodicu za daljim psihičkim vezama sa djetetom, pa na izvjestan način i sa majkom djeteta, više "tajni san" nego realnost. U okolnostima kada je status samohrane majke praćen niskom zaradom, siromašnim domaćinstvom i odsustvom aktivnog učešća oca u procesu vaspitanja djeteta–markirano je loše školsko postignuće.

Sve navedeno utiče na stvaranje uslova za organizovanje podrške usmjerene ka razvoju potencijala djece. Većina psihologa se slaže u stavu da su za formiranje zrele ličnosti najvažnija tri faktora: ljubav, osjećaj sigurnosti i postojanje harmoničnih odnosa između roditelja. Iz poremećaja u odnosu roditelj–dijete proističu: niska

motivacija za postignućem, neuspjeh u učenju i mnogi drugi problemi u kognitivnom i socijalnom razvoju (Rutter, 1985).

9. ZAKLJUČAK

Nepotpuna porodica učenika nije jedini uzrok školskog neuspjeha, jer na njega utiče niz faktora u međusobnom odnosu.

Poznato je da porodica može direktno i indirektno uticati na školski uspjeh djece. Direktni učinci fokusiraju se na osiguravanje materijalnih uslova koji će olakšati postizanje uspjeha. Jasno je da jedan roditelj teže osigurava materijalne uslove, odnosno podršku za učenje ili to čini uz velika odricanja što se, svakako odražava na učenički uspjeh.

Smatra se da neekonomski faktori koji imaju indirektnu učinke, mogu bolje objasniti odnos između porodičnih varijabli i školskog uspjeha djece, a pri tome se naglasak stavlja na roditeljske interakcije i postupke. Nadalje, smatra se da kvaliteta interakcija između roditelja i djece snažnije utiče na dječji uspjeh nego dohodak (Bullock et al., 2010).

Kad se govori o roditeljskim postupcima važnim za uspjeh, u novijim studijama se ističe roditeljska uključenost, odnosno pružanje pomoći u učenju kod kuće i u izradi domaćih zadataka (bihevioralna uključenost), ali i podsticanje aktivnosti i iskustava (kognitivna uključenost), kao i stavovi i očekivanja roditelja (lična uključenost) (Šimić Šašić, Klarin, Proroković, 2011). Jasno je da je jedan roditelj objektivno manje u mogućnosti da bude uključen i da pruži pomoć u učenju kod kuće, te da podstiče aktivnosti i iskustva djeteta.

Šimić Šašić, Klarin, Proroković (2011) zaključuju da je za postizanje školskog uspjeha djece važan roditeljski angažman koji uključuje niz relevantnih ponašanja kao što je kognitivna stimulacija, uključenost u izvršavanje školskih zadataka, nadgledanje i praćenje napretka, pomoć u određivanju strategija učenja i formiranje ustrajnosti kao temelja za gradnju uspjeha. Pri tome se ne smije zanemariti ni važnost podrške, roditeljskih očekivanja i težnji te poticanje obrazovnih i profesionalnih aspiracija i planiranja budućnosti. Dakle, uspjeh traži relevantno ponašanje i roditelja i djece.

Stoga se ističe potreba da se izostali, nedostatni roditeljski angažman i podrška učenju učenika iz nepotpunih porodica nadomjesti, kompenzuje. Škola i vršnjaci mogu imati veoma važnu ulogu u navedenoj kompenzaciji.

LITERATURA

1. Anić, V. (2002), *Hrvatski enciklopedijski riječnik*, Zagreb: Novi libar.
2. Babarović, T., Burušić, J. i Šakić, M. (2009), "Uspješnost predviđanja obrazovnih postignuća učenika osnovnih škola Republike Hrvatske", *Društvena istraživanja*, 18 (4-5), 673-695.
3. Bilić, V. (2001), *Uzroci, posljedice i prevladavanje školskog neuspjeha*, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
4. Bullock, K. et al. (2010), "Educational relationships in out-of-school-time activities; Are children in poverty missing out again?", *Education, Citizenship and Social Justice*, 5, 2, 103-116.
5. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (1995), "Utjecaj bračnog emocionalnog sklada roditelja na školski uspjeh i ponašanje djece", *Društvena istraživanja*, 4 (4-5), 627-639.
6. Davie, R. (1979), *The home and the school*, in: J. C. Coleman, ed., *The school years*, 122–143, London: Methuen.
7. Delač Horvatinčić, I., Kozarić Ciković, M. (2010), "Povezanost samopoznavanja, navika čitanja i školskog uspjeha učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole", *Napredak*, 151 (3 – 4), 445 – 465.
8. Duncan, J., Kalil, A., Ziol-Guest, K. M. (2013), "Early childhood poverty and adult achievement, employment and health", *Family Matters*, 93. 27-35.
9. Golubović, Z. (1981), *Porodica kao ljudska zajednica*, Zagreb: Naprijed.
10. Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A., Potočnik, D. (2013), *Mladi u vremenu krize*, Prvo istraživanje IDIZ-a i Zaklade Friedrich Ebert o mladima, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung.
11. Jokić, B. i Ristić Dedić, Z. (2010), "Razlike u školskom uspjehu učenika trećih i sedmih razreda osnovnih škola u Republici Hrvatskoj s obzirom na spol učenika i obrazovanje roditelja: populacijska perspektiva", *Revija za socijalnu politiku*, 17 (3), 345-362.
12. Majstorović, I. (2007), "Odgoj djece u obitelji – pravni aspekti", *Dijete i društvo*, 9 (2), 441-448.
13. Markuš, M. (2005), *Psihosocijalne determinante školskih izostanaka*, Diplomski rad, Filozofski fakultet u Zagrebu.
14. Mistry, R. S. et al. (2009), "Family economic stress and academic well-being among Chinese-American youth; The influence of adolescents' perceptions of economic strain", *Journal of family psychology*, 23, 3, 279-290.

15. *Opća enciklopedija* (1980), Josip Šentija, ur., Svezak 6, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod.
16. Piorowska-Petrović, K. (1990), *Dete u nepotpunoj porodici*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja i Prosveta.
17. Rečić, M. (2003), *Obitelj i školski uspjeh učenika*, Đakovo: Tempo d.o.o.
18. Ridge, T. (2009), *Living with Poverty; A Review of the Literature on Children's and Families' Experiences of Poverty*, Research Report No. 594, Department for Work and Pensions.
19. Rutter, M. (1985), *Family and school influences on cognitive development*, in R.A. Hinde, A. Perret-Clermont & J. Stevenson-Hinde, eds., *Social relationships and cognitive development*, 83–108, Oxford: Oxford University Press.
20. Shanks et al. (2010), *Assets and child well-being in economically developed countries*, *Children & Youth Services Review*, 32, 1488-1496.
21. Škorokov, L. (2014), "Uloga socioekonomskog statusa obitelji u objašnjenju internaliziranih i eksternaliziranih problema i školskog uspjeha kod mlađih adolescenata", Diplomski rad, Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju.
22. Šimić Šašić, S., Klarin, M., Proroković, A. (2011), "Socioekonomske prilike obitelji i kvaliteta obiteljske interakcije kao prediktori školskog uspjeha srednjoškolaca u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Makedoniji". *Ljetopis socijalnog rada*, 18, 1, 31-62.
23. Thomas, E. M. (2006), "Readiness to learn at school among five-year-old children in Canada", *Children and Youth Research Paper Series*, Ottawa: Statistic Canada.
24. Ušakin, S. (2004), *Obiteljske spone*, Zbornik, Semejnye uzy I i II.
25. Vrcelj, S. (1996), *Kontinuitet u vrednovanju učenikova uspjeha*, Pedagoški fakultet Rijeka.
26. Zloković, J.(1998), *Školski neuspjeh-problem učenika, roditelja i učitelja*, Filozofski fakultet u Rijeci, Odjel za pedagogiju.
27. Zrilić, S. (2005), *Deskriptivna analiza zastupljenosti stručnih suradnika u osnovnoj školi* u: Robert Bacalja, ur., *Zbornik radova Stručnog odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja predškolske djece*. Zadar. 143-151.

EFFECT OF FAMILY STRUCTURE ON THE ACHIEVEMENT OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

Summary

The aim of this study is to assess whether the structure of the family of primary school students affects their success. It is important to emphasize that this paper is an account of a small segment of the overall research that is aimed at assessing the impact of family structure of primary school students on their behavior. For the purposes of the research constructed questionnaire. The study included 100 students in the sixth and seventh-graders at nine-concept studies at elementary school "Sjenjak" in Tuzla. Of the total number of students, 77 had both parents, 15 had one parent, and 8 students without parental care. From descriptive statistical parameters calculated absolute and percentage frequency. Testing conducted using the hi-square test. The hypothesis tested by challenging the alpha level of significance of 95%, or 5% risk (0,05). Realized results in the paper presented in tables and graphs. It found that most of the students who had both parents had excellent, very good and good success compared to students who had one parent, especially compared to students without parents. Realized hi-square test was equal to 25.1276. Since the calculated hi-square greater than limit values hi-square with 4 degrees of freedom, it can be concluded that students with both parents, or those who live in complete families had a significantly better success compared to other students.

Keywords: family, parents, students, success

Adresa autora

Authors' address

Saša Delić

Salem Bakić

Selma Bakić

Zavod za odgoj i obrazovanje osoba sa smetnjama

u psihičkom i tjelesnom razvoju, Tuzla

sasadelic251@gmail.com

salem.bakic@bih.net.ba

